

3. Аудиторські послуги повинні надаватися замовникові не тільки у сфері обліку та оподаткування, а й у таких сферах його діяльності, як практика менеджменту, поглинання та розподіл, оцінка, визначення ефективності роботи й господарювання, ефективність інноваційної або інвестиційної політики тощо. Чим ширший спектр послуг, що надає аудитор, тим більше шансів для фінансового успіху, впевненості у майбутньому.

Отже, основними напрямками розвитку аудиторської діяльності в Україні можуть стати:

1. Розробка механізму практичного застосування міжнародних стандартів аудиту в Україні, створення до них коментарів у повному обсязі.
2. Внесення необхідних змін і доповнень до Закону України «Про аудиторську діяльність» з метою приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які прямо чи опосередковано впливають на регулювання аудиторської діяльності та розширення переліку підприємств, для яких щорічна аудиторська перевірка обов'язкова, а це, у свою чергу, збільшить ринок аудиторських послуг, а також введення додаткових положень, які б більш чітко унормували взаємовідносини аудитора та клієнта.
3. Використовуючи узагальнений практичний досвід роботи міжнародних і вітчизняних аудиторських фірм, розробка типових методик аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств у розрізі галузей їх діяльності (банківська, торговельна, страхова, хімічна, металургійна, харчова, легка промисловості).
4. Поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів і аудиторів.
5. Розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду з цього питання та ін.

Література:

1. *Кративко М. Роль аудита в дальнейшем недопущении финансового кризиса//Аудитор України – 2008 - № 20. – с. 20 – 21.*
2. *Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні // Регіональна економіка – 2007 - № 4 , с. 217 – 222*
3. *Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту: Навч. посіб. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.*
4. *Петрик М.Г., Кузьмін В.А. Аудит: законодавче регламентування, історичні аспекти та проблеми розвитку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит - №8-9 – 2007 р.*

Вендиш С. Р.
студ. гр. ЕОАМ-13
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Гик В. В.,
асист. кафедри обліку та аналізу

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ

Одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Зазвичай, у кожного підприємства є свої дебітори й кредитори. Через певні причини частина боргів залишається часто неповерненою. Оскільки підприємство завжди має сумніви щодо повного погашення його дебіторської заборгованості, тому воно прагне, щоб ці сумніви перетворилися у впевненість у власних діях при визначенні сумнівних боргів.

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником, є сумнівним боргом [1].

Відповідно до зазначеного вище стандарту, величина резерву сумнівних боргів визначається одним із методів:

- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- застосування коефіцієнта сумнівності [1].

За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів [1]. Визначити платоспроможність контрагента нелегко. Формування резерву сумнівних боргів на підставі платоспроможності окремих дебіторів на практиці є проблематичним, оскільки вимагає відповідних даних про фінансове становище цих дебіторів. Це означає, що при укладанні договору, наприклад купівлі-продажу, від клієнта необхідно вимагати також і фінансову звітність. Крім того, цю звітність хтось повинен ще проаналізувати. Це можливо, якщо підприємство має обмежене коло клієнтів і вони згідні на оприлюднення своєї звітності. А якщо врахувати, що величина резерву сумнівних боргів розраховується на дату балансу, то, крім того, інформація про фінансовий стан повинна ще й періодично оновлюватися [2]. Тому метод оцінки резерву, який ґрунтується на платоспроможності дебіторів доцільно використовувати тільки для підприємств, які мають обмежене коло постійних покупців.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності [1]. Коефіцієнт сумнівності показує частку дебіторської заборгованості, щодо якої підприємство не є впевненим у погашенні її боржником. Цей коефіцієнт зростає, як правило, із збільшенням періоду прострочення.

Він може розраховуватися такими способами:

- визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- класифікації дебіторської заборгованості за строками її непогашення;
- визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років [1].

При застосуванні способу визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході аналізуються показники безнадійної заборгованості за минулі періоди. Питома вага визначається відношенням безнадійної заборгованості за минулі періоди до суми чистого доходу за ті самі періоди. Після чого питома вага множиться на суму чистого доходу за поточний період.

Стосовно формування резерву на підставі класифікації дебіторської заборгованості, то підприємство самостійно визначає групи за строками непогашення поточної дебіторської заборгованості. У додатку до П(С)БО 10 наведено приклад визначення величини резерву сумнівних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості. Ця методика розрахунку складна й незрозуміла. Так, коефіцієнт сумнівності розраховується виходячи із суми фактичної безнадійної дебіторської заборгованості [2].

Спосіб визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років зовсім новий. П(С)БО 10 не пропонує ніяких прикладів розрахунку коефіцієнта сумнівності за цим методом, що дає можливість для двозначності тлумачень порядку застосування цього способу розрахунку. Тому можливі два варіанти розрахунку коефіцієнту:

- шляхом визначення питомої ваги за кожний період окремо та виведення середньої;
- шляхом визначення питомої ваги за всі періоди [3].

Якщо для списання безнадійної заборгованості покупців (замовників) не вистачило резерву сумнівних боргів, різниця списується на витрати періоду. Якщо резерву сумнівних боргів постійно не вистачає для списання безнадійної заборгованості, підприємству необхідно переглянути методику його формування. Для відображення сум витрат на формування резерву сумнівних боргів і на пряме списання поточної дебіторської заборгованості в Плані рахунків передбачений субрахунок 944 «Сумнівні та безнадійні борги» синтетичного рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності». Нарахування

резерву сумнівних боргів відображається по кредиту рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів», а списання безнадійної заборгованості за рахунок резерву - по дебету цього рахунку.

Проте слід зазначити основні дискусійні питання, що виникають під час практичної реалізації методів резервування сумнівної заборгованості, а саме:

- необхідність постійно мати на балансі безнадійні борги для обчислення підприємством резерву сумнівності;
- відсутність чіткої регламентації стосовно того, хто саме має приймати рішення про рівень сумнівності того чи іншого боргу;
- невизначеність у методиці відображення нарахованого резерву в бухгалтерському обліку;
- розбіжності у визнанні безнадійних боргів у фінансовому та податковому обліку.

Створення ефективної системи контролю за якістю обліку розрахунків з дебіторами вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості, уніфікації способів її оцінки та документів аналітичного обліку. Це, відповідно, дозволить накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами з різними рівнями деталізації і узагальнення.

Отже, підприємства повинні створювати резерв сумнівних боргів у певній сумі, причому величина сумнівних боргів на дату балансу має відповідати залишку резерву сумнівних боргів на ту саму дату. Водночас залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не має перевищувати суму дебіторської заборгованості на ту саму дату.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237.
2. Жолобчук Т. Як визначити сумнівний борг // Дебет – Кредит. – 2003. – № 4.
3. Леснікова О. Створення та облік резерву сумнівних боргів // Дебет – Кредит. – 2007. – № 10.

Вишневська А.П.
студ. гр. ЕОАм-11
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Чубай В.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Світовий досвід господарської діяльності показує, що однією з важливих ознак ринкової економіки є збалансована взаємодія великих, середніх і малих підприємств. Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, є саме мале підприємництво. Мале підприємництво має економіко-виробничі та соціальні переваги, а саме: гнучкість, динамізм, здатність оперативно створювати та впроваджувати нові види техніки та технології, простота державної реєстрації тощо. Вітчизняний досвід та позитивні результати розвитку малого підприємництва в країнах, які вже пройшли етап реформування економічних систем, показують, що воно є одним із засобів усунення диспропорцій на окремих ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, забезпечення соціальної стабільності, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку необхідними товарами і послугами.

Контроль за діяльністю є невід'ємною складовою менеджменту, без якої не може повноцінно та злагоджено функціонувати жодне підприємство. У сучасних ринкових умовах державний контроль не може повною мірою задовольнити потреби користувачів фінансової